

GASTEL, Maria J. van (Antwerpen 4 maart 1892 – Antwerpen 16 september 1980). Echtgenote van **Berten Pil**, moeder van **Miel Pil**.

Was de dochter van een Nederlands echtpaar dat zich in Antwerpen vestigde. Van Gastel studeerde aldaar aan het Sint-Maria-Instituut en was van 1912 tot 1914 als technisch regentes verbonden aan Het Spijker te Hoogstraten. Ze werkte mee aan het tijdschrift *De Lelie*. In augustus 1914 werd zij **Rode Kruis**-vrijwilligster, kwam als verpleegster eerst in Engeland, daarna in Amerika terecht, waar zij studeerde in Berkeley en daarna Romaanse talen onderwees in Dallas. Haar spreekbeurten over haar belevenissen bij de intocht van de Duitsers in België maakten haar in de States zo bekend, dat haar werd verzocht deel te nemen aan de campagne voor de Liberty Loans (leningen ter financiering van de oorlog) en voor de bevoorrading van België. De Amerikaanse regering erkende haar verdiensten met een speciale medaille en door toedoen van een beweging voor vrouwenemancipatie was zij de eerste vrouw die in een Amerikaans parlement sprak.

Van Gastel was reeds voor de oorlog verloofd met Pil, die een rol speelde in de **Frontbeweging** en later een gezaghebbende figuur in het katholieke Vlaams-nationalisme werd. Zij trouwde met hem op 14 september 1920 en liet zich als een der eerste studenten inschrijven aan de pas opgerichte **Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen**, waar zij de eerste voorzitter van het eerste Hoogstudentinnenverbond werd. Haar redenaarstalent en haar prestige ingevolge haar rol tijdens de oorlog maakten indruk, toen zij met het Hoogstudentinnenverbond de campagne voor **amnestie** begon en de eerste amnestiemeeting organiseerde.

Toen de Vlaamse nationalisten bij de verkiezingen van 1929 in Antwerpen een kandidatenlijst indieden, werd zij in de stemming als tweede kandidaat aangewezen, na **Hendrik Picard**, die de enige zetel zou behalen. Bij latere verkiezingen weigerde zij om familieredenen een plaats. In de jaren 1920 en 1930 trad zij nog wel geregeld op voor Vlaamse propagandameetings en studiekringen. Kort voor de Tweede Wereldoorlog was zij betrokken bij een vredesactie van Vlaamse vrouwen, op aandrang van **Alfons van Assche**.

Haar man overleed op 4 november 1940 en bij het bombardement van Mortsel op 5 april 1943 verloor zij haar woning en een aantal bezittingen, waaronder vele documenten. Tijdens de oorlog was zij en-

A "Big One" COMING

**BELGIAN REFUGEE
RED CROSS NURSE**

Eye Witness of German Atrocities To Tell Her Experiences

Miss Marie Van Gastel, native of Antwerp, member of Belgian aristocracy, volunteer Red Cross nurse, in charge of field hospital during the Hun advance thru Belgium, will tell her marvelous story here. She has been one of the Government's strongest speakers on the Liberty Loan campaigns and was a "HEADLINER" on one of the big Chautauqua Circuits this summer.

SHE WILL TELL What She Saw at the Front— Belgian Conditions Before the War— Equipping 320-Bed Hospital in 24 Hours— Her First Patient — Unwittingly a Hun Prisoner — The Bombardment of Antwerp— Hospital Service Under Fire— Where Does Duty Call? — Losing Your Family— The Horrors of the Retreat— The Huns' Trail of Blood and Dishonor— Commandeering a German Hotel — Wounded— Money Gone— Family Gone— a Refugee.

OVER

S. M. HOLLADAY BOOKING AGENCY, DES MOINES, IOWA

Aankondiging voor een van de vele toespraken die Maria van Gastel als Belgische rodekruisvrijwilligster tijdens de Eerste Wereldoorlog in de Verenigde Staten hield en die van haar in dat land een kleine beroemdheid maakten. (WIJ)

kel actief bij Hulp aan de gezinnen van (Belgische) militairen en bij Winterhulp. Na de oorlog werd zij afgevaardigde van de kinderrechter en in 1946 stichtte zij een tehuis voor kinderen van door de repressie naar de gevangenis gezonden ouders. Er werden verscheidene tehuizen opgericht naar het model van het eerste, dat Opwaarts heette en het systeem van halve vrijheid toepaste. Voor dit systeem werd in 1964 de Visser-Neerlandia Prijs toegekend. Van Gastel reisde nog tweemaal naar Amerika, waar zij een tijdlang een tehuis bestuurde, ereburgeres van Boys Town werd en voordrachten over de V.B. hield.

LITERATUUR: E.E. Balduck, Dr. sc. Berten Pil. *Jeugd en Plicht*, 1965; – G. Durnez, 'De levensroman van Mary van Gastel', in *Het Volk* (9-10 november 1968); – id., 'Blauwvoeten met scherpe bekken', in *De Standaard* (20 januari 1971); – id., *Zeg mij waar de bloemen zijn*, 1988; – artikelenreeks in *Wij*, jg. 37, nrs. 37-42 (1992).

GASTON DURNEZ*